

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE KİŞİ ADI OLARAK MEYVE ADLARI

(Names of The Fruits As The Person Names in Turkey Turkish)

Erdoğan BOZ*

ÖZET

Bu araştırmada, ad verme geleneğimizde yer eden meyve adı olarak kişi adları üzerinde durulmuştur. Bunun için öncelikle Türk Dilinin en eski temel birkaç eserindeki meyve adları tespit edilmiş, ardından mevcut ad özlükleri taranmıştır. Elde edilen malzeme; kız, erkek adları ve köken alt başlıklarına göre tasnif edilerek meyve adlarının anlamları verilmiştir. Daha sonra da topluca bir değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Adbilim, Türkiye Türkçesi, Kişi Adları, Meyve Adları

ABSTRACT

In this study, the person names in the form of fruit names are handled. To perform it, initially, the fruit names in a few classical, ancient Works of Turkish language are determined, following this, the present dictionaries of the names are skimmed. In the conclusion, the acquired names are classified in terms of male-female names and their geneologic subtitles. Then, the meanings of fruit names are given and an overall evaluation is stated.

Key Words: Onomastika, Turkey Turkish, Person Names, Fruit Names

***

Giriş

Uzun tarihimiz boyunca girdiğimiz medeniyet dairelerinin anlayışına uygun olarak, kültürümüzde ad verme geleneği ve bu geleneğe bağlı olarak verilen kişi adları, az çok değişiklik geçirmiştir. Bu konu üzerinde yapılmış bir çok araştırmada; bu gelenek içinde bırakılan, hâlâ süren veya gündeme yeni giren uygulamalar hakkında oldukça geniş bilgi birikimi vardır.

Biz bu bildirimizde, kişi adı olarak meyve adları üzerinde duracağız. Araştırmamızın sınırlarını Türkiye Türkçesi olarak belirlemiş olmakla beraber, tarihî ve çağdaş şivelerimize yer yer temas etmeyi uygun bulduk.

Araştırmamızda ilk iş, kişi adları üzerine yazılmış bibliyografya (makale ve ad 'isim' sözlükleri listesi) oluşturmak oldu. 23 adet ad (isim) sözlüğünü öğrencilerimizle birlikte taradık ve meyve adı olarak verilen erkek

---

* Doç. Dr., AKÜ, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (erboz@mynet.com)

ve kız adlarını belirledik. Bu arada tarihî şivelerimizin belli başlı eserlerini gözden geçirerek meyve adlarını topladık. Elde ettiğimiz bütün malzemeyi tasnif ederek tablolar halinde sunduk. Kişi adı olarak verilen meyve adlarını araştırırken, karşımıza sık sık meyve ile ilgili diğer adlar da çıktı, biz bu malzemeyi de değerlendirmeyi uygun gördük.

1. Tarihî Türk Şivelerinde Meyve Adlarına Kısa Bir Bakış

Konumuz her ne kadar tarihî Türk şivelerinde meyve adları olmasa da, biz konumuza giriş anlamında tarihî şivelerimizin belli başlı birkaç eserini tarayarak meyve adlarını tespit etmek istedik. Bu bağlamda, önce dilimizin en eski devrinden başlayarak; Köktürk Yazıtları, Divanu Lügati't-Türk (DLT), Kutadgu Bilig (KB), Atabetü'l- Hakayık (AH), Nehcü'l- Feradis (NF), Mukaddimetü'l- Edeb (ME) ve Muhakemetü'l- Lügatayn'i taradık. Köktürk Yazıtları ve Muhakemetü'l- Lügatayn'de meyve adlarına rastlayamadık. Diğer eserlerde geçen meyve adlarını tarihî devirlerdeki muhtemel kişi adları olarak tablo halinde aşağıya alıyoruz.

Meyve Adları	DLT	KB	AH	NF	ME	Meyve Adları	DLT	KB	AH	NF	ME
Akıyagak	+	-	-	-	-	Kagun-Kavun	-	-	-	-	+
Alma	+	-	-	+	-	Kırmız Almla	+	-	-	-	-
Almla	+	-	-	-	-	Koru	+	-	-	-	-
Aluç	+	-	-	-	-	Kosık-Kosuk	+	-	-	-	-
Amşuy	+	-	-	-	-	Koz	-	-	-	-	+
Armut	+	-	-	-	-	Körpe Yemiş	+	-	-	-	-
Arbuz	-	+	-	-	-	Küli	+	-	-	-	-
Awujgun	+	-	-	-	-	Limgen	+	-	-	-	-
Awya	+	-	-	-	-	Meve-Meyve	-	-	-	+	+
Badam	-	-	-	+	-	Meşic Üzüm	+	-	-	-	-
Banzı	+	-	-	-	-	Sarıg Erük	+	-	-	-	-
Bargan	+	-	-	-	-	Senkeç	+	-	-	-	-
Bar Yigde	+	-	-	-	-	Şuglu	+	-	-	-	-
Bazgan	+	-	-	-	-	Talka	+	-	-	-	-
Bitrik	+	-	-	-	-	Tawılguç	+	-	-	-	-
Büken	+	-	-	-	-	Tıkma(Üzüm)	+	-	-	-	-
Çaşşak	+	-	-	-	-	Tülüg Erük	+	-	-	-	-
Çerdeç	-	-	-	-	+	Üske(nt)eç	+	-	-	-	-
Çiniştürük	+	-	-	-	-	Üzüm	+	-	+	-	+
Çobulmak	+	-	-	-	-	Teg	-	-	-	-	+
Dava	+	-	-	-	-	Yafışgu	+	-	-	-	-
Erük	+	-	-	-	-	Yagak	+	-	-	-	-
Hurma	-	-	-	+	+	Yava-Yawa	+	-	-	-	-
Hüçüneç	+	-	-	-	-	Yigde-Yikte	+	-	-	-	-
Kagun	-	+	-	-	-	Yumuşga	+	-	-	-	-
Kara Erük	+	-	-	-	-	Yemiş-Yemiş	-	+	+	-	+
Kat	+	-	-	-	-						

2. Ad Verme Geleneği İçinde Meyve Adları

Ad verme geleneğimiz üzerine yapılmış araştırmalarda¹, meyve adlarının kişi adı olarak verilmesine mahsus bir maddeye rastlayamadık. Ancak bazı araştırmalarda meyve adlarının kişi adı olarak konulduğuna dair kırıntı bilgiler vardır. Türk erkek ve kız adlarının veriliş sistemini hazırlamış olan bilgin Laszlo Rasonyı, doğumdan sonra görülmüş ilk hayvan ve bitki (mes. Karga, kabak) adlarının çocuklara ad olarak verildiğini belirttikten sonra, bu maddeyle ilgili kadın adlarını sıralarken (Almakay ve Almaaça) adlarını verir.² Aynı konuya, Abdülkadir İnan da temas eder, ancak sıraladığı örnek adlarda meyve adlarını zikretmez.³ Kişi adlarında renk üzerine bir araştırma yayınlayan Kerim Yund, alma (elma) örneğini verir, ancak açıklaması renk üzerinedir.⁴ Bakabildiğimiz birkaç arşiv araştırmasından yalnızca birinde bir meyve “elma” adına rastlayabildik.⁵ Son olarak, Fahrettin Kırzioğlu'nun iki farklı yörede yapmış olduğu kişi adları araştırmasında da meyve adı yoktur.⁶

Araştırabildiğimiz kaynaklar itibarıyla, kişi adı olarak meyve adlarının niçin konulduğuna ilişkin esaslı bir tespit bulunamamıştır.

¹ Bu konuda geniş bilgi için bkz. Uca, Alaattin; 'Türk Toplumunda Ad Verme Geleneği', Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 13, Erzurum, 2004, s.145-150, Gönüllü, Ali Rıza; 'Türk Destanlarında Ad Verme Adeti' Türk Yurdu, S. 20, Ankara, 1988, s. 49-50, Oy, Aydın; 'Dede Korkut Kitabında Kahramanların Ad Almaları' Türk Dili, S. 99, Ankara, 1979, s.150-152, İnan, Abdülkadir; 'Göçebe Türk Destanlarında Kahramanlar-Doğumları, Ad Almaları ve Hüviyetleri', Yücel, S. 66, Ankara, 1940 s. 274. Koşay, H. Zübeyr, M. Şakir Ülkütaşır; 'Türklerde Ad Verme ve Türk Adları', Türk Folkloru Araştırmaları, S. 175, Ankara, 1964, s. 3302, Ülkütaşır, M. Şakir; 'Türklerde Ad Verme İle İlgili Adet Ve İnanmalar', I. Uluslar Arası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, Ankara, 1976, s. 369-374, Sakaoğlu, Saim; 'Çocuklara Ad Konulmasında Görülen Yenilikler', Türk Dili, S. 508, Ankara, 1994, s.275-282., Orkun, H. Namık; 'Eski Türklerde İsim Verme', S. 169, Varlık, 1969, s.8-10, Fındıkoğlu, Z. Fahri; 'İsim ve Soyadı Müessesesi' Folklor ve Etnoğrafya Kılavuzu, İstanbul, 1949, s. 50-55, Fındıkoğlu, Z. Fahri; 'Türk Folklorunun İsim Meselesi'Türk Folklor Araştırmaları, S. 2, Ankara, 1952, s. 609-610.

² Rasonyı, Laszlo; 'Türklükte Kadın Adları', Türk Dili Araştırmaları Yıllığı (Belleten) 1963, Ankara 1988, s. 83.

³ İnan, Abdülkadir; 'İslam'dan Sonra Türkçe Adlar', Türk Dili, S. 82, 1958, s. 491-494.

⁴ Yund, Kerim; 'Kişi Adlarında Renk' Türk Folkloru, S. 22, Ankara, 1981, s. 4-7. Yund'un açıklaması şöyledir "Rumeli, İstanbul ağzında, yazı dilimizde (elma) diye geçen, geniş Türk dünyasında (alma) biçiminde söylenen kelime, bir kültür ağacının ürünüdür. Bu meyve genel olarak altın sarısı ve kırmızı renktedir... Renginin allığından dolayı sözü edilen ürüne alma deriz."

⁵ Güzelbey, C. Cahit; 'Gaziantep Şer'i Mahkeme Sicillerinde Türkçe Kişi Adları', Türk Kültürü S. 252, Ankara, 1984, s. 246-249, Güzelbey, bu yazısında 250 kadar Türkçe ad sıralamıştır, bu listede meyve adı olarak (elma) geçmektedir. Kurt, Yılmaz; 'Adana'da 1572 Yılında Kullanılan Türk Erkek Şahıs Adları', Türk Tarih Kurumu Belleten, S. 218, Ankara, 1993, s. 173-200, Kurt, Yılmaz; 'Kozan'da Şahıs Adları', Türk Tarih Kurumu Belleten, S. 223, Ankara, 1994, s. 607-633.

⁶ Kırzioğlu, Fahrettin; 'Kuzeydoğu Anadolu'da Kullanılan Türkçe Erkek Adları', Türk Folklor Araştırmaları, S. 5, Ankara, 1949, s. 75-76, Kırzioğlu, Fahrettin; 'Çemişgezek İli Keçi ve Sincan'da Eski Türkçe Erkek Adları' Türk Dili, S. 121, Ankara, 1961, s. 35-38.

AD	Kız Erkek	Köken	R E F E R A N S L A R																					SIKLİK		
			AA	AE	AM	AT	BL	EA	EĞA	EK	EO	GÖ	KH	OF	OG	PA	PAH	PG	RU	SV	TM	TT	UŞ		YA	YÖ
abaka	K	F.	-	-	+	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
ahududu	K	A.	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
ajik	K		-	-	-	-	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
akçakiraz	K	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	2
akdiken	E	T	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
alıç	K	T.	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
alma	K	T.	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
almıla	K-E	T.	+	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	+	-	-	+	-	5
altınbaş	E	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
altıntop	K	T.	-	-	-	-	-	+	-	-	+	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+	4
aluçe	K		-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
argun/argın	E	T.	-	-	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
ayber	K	T.	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	3
ayva	K	T.	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
badem	K	T.	-	-	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	5
bademca	K	F.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
baran	E	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
bardacık	K	T.	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	+	3
berç	E	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
behir	K		-	-	-	-	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
berke/berge	K-E	T.	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	+	+	+	+	-	+	-	+	-	-	+	+	9
borda	E	İ.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
borla-burla	K	T.	+	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
bostan	E	F.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
bögürtlen	K	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	+	-	2

böke	E	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	1	
çağlı	K-E	T	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
çağla	K-E	T.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	23	
çakır	K	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	+	-	-	3		
çavuş	E	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	1	
çekin	E	T.	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
çetme	K	T.	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	2	
çiçe	K	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
çilek	K	T.	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	+	3	
çilen	K-E	T.	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	-	-	+	-	-	-	-	4	
çitlembik	K	T.	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	3	
edris	E	A.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
emil	E	Al.	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
engür	E	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	1	
erik	K-E	T.	+	-	-	-	-	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	6	
ezgil	K	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
ezgü	K-E	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
fayıha	K.	A.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
fındık	K	A.	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	2	
fakihe	K	A.	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	3	
giliyas	K		-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
göğem	K	T.	-	-	-	-	-	-	-	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	4
göğüm	E	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-	-	2	
gömeç	E	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	1	
gökçe	E	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	1	
gövem	E	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	1	
güdek	E	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	1	
gülnar	K	T.	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	+	-	-	-	-	-	3	
güve	K	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	1	
güvem	E	T.	-	-	-	-	+	-	-	+	+	-	-	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-	+	+	7
güvemli	E	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	1	

AD	Kız Erkek	Köken	R E F E R A N S L A R																				SIKLIK			
			AA	AE	AM	AT	BL	EA	EĞA	EK	EO	GÖ	KH	OF	OG	PA	PAH	PG	RU	SV	TM	TT		UŞ	YA	YÖ
hejir	K		-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
hurma	K	A.	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
ılgıncar	K	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
ıdris	E	A.	+	+	+	+	+	-	+	+	+	-	-	+	-	-	+	+	+	+	+	+	+	-	-	16
iğde	K	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
karadut	K-E	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	2
karamuk	E	T.	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
karatiken	E	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	1
kızılıcak	K	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
kızılelma	K	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
kiraz	K	Y.	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	-	-	+	-	-	-	-	-	+	-	+	+	+	14
kora	E	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	2
kozak-kozalak	E	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	1
kunt	E	T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	1
levziyye	K	A.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	+	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	2
limon	K	A.	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
mançer	E		+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
mamuk	K		+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
melike	K	A.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	1
müşküle	K	A.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	1
nar	K	F.	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
nardan	K	F.	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	3
nardane/ nardene	K	F.	+	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	4

3. Kişi Adları Sözlüklerinde Tespit Edilen Meyve Adları

Gerek kütüphanelerden ve gerekse piyasadan elde ettiğimiz toplam 23 adet ad sözlüğünü öğrencilerim ile birlikte taradık. Elde edilen malzeme; anlam, cinsiyet ve kökenlerine göre fişlere kaydedildi. Daha sonra bütün fişler harmanlanarak alfabetik sıraya kondu ve aşağıda vereceğimiz tablolar hazırlandı. Bu arada meyve adları ile ilgili diğer adlar da listemize dahil edildi.

4. Ad Sözlüklerinde Tespit Edilen Meyve Adlarının Anlamları:

- Abaka:** Filipinlerde yetişen ve “Manila Keneviri” denilen elyaf elde edilen bir muz türünün adı.
- Ahududu:** Ağaç çileği böğürtlene benzer, kırmızı renkli duta benzer bir bitki.
- Ajik:** Badem.
- Akçakiraz:** Bir kiraz türü.
- Akdiken:** Alıç.
- Alıç:** Gülgillerden yabancı bir bitki ve onun yemişi.
- Alma:** Elma.
- Almla:** Kırmızı elma
- Altınbaş:** Kırkağaç kavunlarının en değerli türlerinden biri.
- Altıntop:** Turunçgillerden bir ağaç ve bu ağacın meyvesi, greyfurt.
- Aluçe:** Alıç, yeşil erik.
- Argın/argun:** Geç olan bir kış armudu cinsi.
- Ayber:** Ay meyvesi.
- Ayva:** Ayva
- Badem:** Badem.
- Bademca:** Küçük badem.
- Baran:** Üzüm, meyve ağaçları ve bitkileri dizisi.
- Bardacık:** Bahçe çitlerinde, yol kıyılarında kendiliğinden yetişen dikenli çalı ve mayhoş meyvesi.
- Berç:** Macar üzümü.
- Behir:** Badem, çağla.
- Berke/berge:** Kayısı, zerdali
- Borda:** İri taneli bir üzüm türü.
- Borla/burla:** Üzüm
- Bostan:** Kavun, karpuz.
- Bөгürtlen:** Bahçe çitlerinde, yol kıyılarında kendiliğinden yetişen dikenli çalı ve mayhoş meyvesi.
- Böke:** Büyümemiş kavun.
- Çağlı:** Çağla.
- Çağla:** Badem, kayısı ve erik gibi çekirdekli yemişlerin yenilebilen ham şekli.
- Çakır:** Yeni olgunlaşmaya başlamış meyve.
- Çavuş:** Bir üzüm çeşidi.
- Çekin:** Meşe ağaçlarında olan bir çeşit meyve.
- Çetme:** Olmamış karpuz.
- Çiğge:** Ceviz veya badem içi.
- Çilek:** Pembe kırmızı renkte bir meyve
- Çilen:** Bir dağ yemişi
- Çitlembik:** Bir tür sakız ağacının mercimekten az büyük ve burukça fıstık tadında meyvesi.
- Edris:** Bkz. İdris.
- Emil:** Fındık, fıstık gibi kokulu yemişlerin içi.
- Engür:** Üzüm.
- Erik:** Mayhoş, tatlı, sulu meyve
- Ezgil:** Yeni dünya, Malta eriği.
- Ezgü:** Muşmula.
- Fakihe:** Yemiş, meyve.

- Fayıha:** Güzel kokulu çiçek veya meyve kokusu.
- Fındık:** Fındık.
- Gilyas:** Kiraz.
- Gögem:** Bir çeşit yaban eriği.
- Gögüm:** Bir çeşit yaban eriği.
- Gökçe:** Bir çeşit armut.
- Gömeç:** Bir tür erik.
- Gövem:** Bir tür erik.
- Güdek:** Pelit ağacının meyvesi.
- Gülнар:** Gül ve nar, gül ve nar gibi güzel.
- Güve:** Yaban eriği.
- Güvem:** Bir tür yaban eriği.
- Güvemli:** Erikli
- Hanibar:** Nar tanesi
- Hejir :** İncir.
- Hurma:** Hurma.
- İlgıncar:** Yaban kirazı.
- İdris:** Meyvesi hoş kokulu bir kiraz türü.
- İğde:** Çiçeği güzel ve keskin kokulu, zeytine benzeyen ağaç ve bu ağacın tadı mayhoş meyvesi.
- Karadut:** Siyah renkte dut meyvesi.
- Karamuk:** Böğürtlen.
- Karatiken:** Böğürtlen.
- Kızılçık :** Ekşi meyveli, kızıl renkli ağaç.
- Kızılma:** Kızıl renkli elma.
- Kiraz:** Etil, sulu, tek çekirdekli kırmızı renkli meyve.
- Kora:** Olgunlaşmamış üzüm, koruk.
- Kozak-kozalak:** Ham meyve.
- Kunt:** Beyaz, sık taneli bir tür üzüm.
- Levziyye:** Badem, erik, kayısı, vişne, kiraz vb. meyvelerin içinde anıldıkları grup.
- Limon:** Turunçgillerden bir meyve ve bu meyvenin ağacı.
- Melike:** Kırmızı renkli, güzel kokulu bir tür üzüm.
- Mamuk:** Yaban eriği, bir tür kara üzüm.
- Mançer:** Aşısız, yabanıl kiraz ağacı ve meyvesi.
- Müşküle:** Bağ bozumuna yakın bir zamanda yetişen kalınca kabuklu, iri ve uzun taneli bir üzüm çeşidi.
- Nar:** Suyu tatlı veya mayhoş, küçük çekirdekli ve kırmızı taneli bir meyve.
- Nardan:** Nar taneleri.
- nardane/nardene:** Nar tanesi.
- Narınc:** Pembe, yuvarlak taneli bir üzüm türü.
- Nevbare:** Turfanda yemiş.
- Nevber/nevbar:** Turfanda meyve.
- Nüfaze:** Ağaç veya başka bir şeyin silkelmesi ile düşen meyve.
- Öruk:** Erik.
- Payam-peyam :** Badem.
- Pelit:** Meşe ağacının meyvesi.
- Pıtrak:** Gövdesi dikenli, üst yüzü yeşil, alt yüzü beyaz renkli, sapsız ve parçalı yapraklı olan otsu bir bitkinin meyvesi.
- Portakal:** Turunçgillerden bir çeşit meyve.
- Pozan:** Üzüm bağı.
- Revzan:** Üzüm bağı.
- Sabbar:** Frenk meyvesi.
- Salkım:** Üzüm gibi çoğu sap üzerinde bir arada bulunan yemiş.
- Semerat:** Yemişler, meyveler.
- Samir-samire:** Meyve veren, meyveli.
- Semra:** Yemişli, meyveli ağaç.
- Semure:** Meyve veren.

Sıdal: Olgunlaşan meyve.	Üzüm: Asmanın taze ya da kuru olarak yenilen ve salkım durumunda bulunan meyvesi.
Sidre: Arabistan kirazı.	Vişne: Kırmızı renkte ekşimtirak meyve.
sümevre/sümevra: Meyve çağlası.	Yapıncak: Seyrek taneli, kırmızı bir tür üzüm.
Şekerpare: Bir kayısı türü.	Yeni dünya: Malta eriği.
Semin: Ahududu.	Yerdudu: Böğürtlen.
Übülle: Bir miktar hurma.	
Üvez: Gülgillerden yalın veya birleşik yapraklı, çoğunlukla beyaz çiçekli, üzüksü meyveli bir ağacın meyvesi.	

Türk Dil Kurumu İnternet Sitesinde Yeni Açılan Kişi Adları Sözlüğü Sayfası

Bu sayfada açılan anlama göre ad mönüsüne ‘meyve’ yazılıp tıklanıldığında aşağıda anlamları verilen meyve adları çıkmaktadır⁷:

Alaca	: Ağaçta ilk olgunlaşan meyve. (E.)
Baran	: Meyve, ağaçlar ve bitkilerin irisi. (E.)
Böğürtlen	: Bahçe çitlerinde, yol kıyılarında kendiliğinden yetişen dikenli bir çalı ve bunun tadı mayhoş meyvesi. (K.)
Çekin	: Meşe ağaçlarında olan iri bir çeşit meyve. (E.)
Çıtanak	: Bir dalda birkaç meyvenin bulunması. (E.)
Çilek	: Gülgillerden, sapları sürüngen, pembe kırmızı renkte meyvesi olan bir bitki. (K.)
Çin	: Üzerinde çok meyve bulunan dal.(E.)
Çitlembik	: Mercimekten biraz büyük, buruk lezzette meyvesi olan bir ağaç. (K.)
Fâkihe	: Yemiş, meyve. (K.)
İdris	: Meyvesi hoş kokulu, kerestesi güzel bir kiraz türü. (E.)
Karamuk	: Dağlarda kendi kendine biten ve ilkbaharda çiçek açan, saçma büyüklüğünde, üzüm biçiminde meyveleri olan dikenli bir bitki, çalı. (E.)
Kiraz	: Gülgillerden bir meyve ağacı ve bu ağacın etli, sulu, tek çekirdekli, kırmızı renkli meyvesi. (K.)

⁷ <http://www.tdk.org.tr/adsozlugu/>

- Kozak** : Ham meyve. (E.)
Limon : Turunçgillerden bir ağaç ve bu ağacın meyvesi. (K.)
Mançer : Aşısız, yabanıl kiraz ağacı ve meyvesi. (E.)
Nevber : Turfanda meyve veya sebze. (K.)
Pelit : Çınar, meşe vb. ağaçların meyvesi. (K.)
Samir : Meyve veren, meyveli. (E.)
Samire : Meyve veren, meyveli. (K.)
Sümeire : Meyve çağlası. (K.)

SONUÇ

Tarihî şivelerimizin belli başlı birkaç eserini tarayarak elde ettiğimiz meyve adlarından (53) hangilerinin o devirler için kişi adı olarak kullanıldığı hakkında bilgi sahibi değiliz. Ancak araştırmalarımızda ‘alma’ adının tarihî devirlerden günümüze değin kişi adı olarak kullanıldığına şahit oluyoruz. Bu anlamda vermiş olduğumuz meyve adları listesi, tarihî verilmesi muhtemel kişi adları hakkında bir fikir verebilecektir.

Ad verme geleneğimiz üzerine yapılan araştırmalarda, meyve adlarının kişi adı olarak verilmesi üzerine ayrı bir başlık yoktur. Buralarda yer yer geçen meyve adları ise, farklı başlıklar altında işlenmiştir.

Taradığımız toplam 23 adet ad sözlüğünde 109 farklı meyve adı tespit edilmiştir. Bu meyve adlarının taradığımız ad sözlüklerindeki bulunma sıklıklarına gelince; çağla (23), idris (16), kiraz (14), pelit (10), sümeire/sümeira (9), berke/berge (9) ve yapıncak (8) şeklindedir.

Kişi adı olarak kullanılan toplam 108 meyve adının köken istatistiği ise şöyledir: Türkçe (58), Arapça (22), Farsça (13), İtalyanca (1), Yunanca (1), Altayca (1), Portekizce (1), Slovence (1) ve kökeni tespit edilemeyen (10)’dur. Cinsiyet istatistiğine gelince kız (68), erkek (29) ve erkek-kız ortak kullanılan ad sayısı (11)’dir. Bu verilerden, meyve adı olarak daha çok Türkçe kökenli kelimelerin tercih edildiği ve meyve adı olarak daha çok kız adlarının verildiği sonucunu çıkartabiliriz.

Meyve adlarının kişi adı olarak verilmesinin sebeplerine gelince, en önemli etken; meyvelerdeki çeşitli özelliklerin ‘renk, koku, tat, şekil vb.’nin bir güzellik unsuru olarak kabul edilip çocuklarda bu güzelliklerin görülmek istenmesidir. Halk ve Divan şiiri üzerine yapılacak küçük çaplı bir araştırmada çoğu kere sevgilinin çekici uzuvlarının meyvelere teşbih edildiğini veya istiare yollu kullanıldığını görebiliriz. Karacaoğlan’ın şiirleri üzerine yapılan bir araştırmada “alıç, alma/elma, ayva, badem, fındık, fıstık,

hurma, kiraz, nar, portakal, şeftali, turunç, üzüm ve zerdali” gibi meyve adları bu işlevde kullanılmıştır.⁸

Bunun yanında, bir çok adda olduğu gibi, zamanla bazı meyve adlarının anlamından çok, kelimeleri oluşturan seslerin kulağa hoş gelmesi ve yine belli adların belirli zamanlarda moda olarak kullanılmasını bu adların verilmesindeki önemli birkaç etken arasında sayabiliriz.

KISALTMALAR VE KAYNAKLAR

A.	: Arapça.
Al.	: Altayca.
E	: Erkek.
F.	: Farsça.
İ.	: İtalyanca.
K	: Kız.
P.	: Portekizce.
Sl.	: Slovence.
T.	: Türkçe.
Y.	: Yunanca

- (AA) Aysan, Adviye, Selma Tuncay; Türkiye’de Kadın ve Erkek Adları Sözlüğü, Doruk Yayınları, Ankara, 1993
- (AE) Andaç, Emre; En Güzel Çocuk İsimleri, Alperen Yayınları, Ankara, 2000.
- (AH) Arat, R. Rahmeti; Atabetü’l- Hakayık, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1992.
- (AM) Aydın, Münire; Çocuk İsimleri Ansiklopedisi, Seda Yayınları, İstanbul, 2002.
- (AT) Altıntaş, Günel; Eş Anlamlarıyla Ansiklopedik Çocuk Adları Sözlüğü, Seçme Yayıncılık, İstanbul, 2002.
- (BL) Bayrak, Lale, M. Faruk Bayrak; Çağdaş Çocuk Adları Sözlüğü, Alfa yayınları, İstanbul, 2002.
- (EA) Erol, Aydil; Şarkılarla, Şiirlerle, Türkülerle ve Tarihi Örneklerle Adlarımız. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1989.
- (EĞA) Eğilmez, Ahmet; A’dan Z’ye Çocuk İsimleri, Asya Yayın Dağıtım, İstanbul, 2001.
- (EK) Ermiş, F. Kemal; Feyza Ermiş, A’dan Z’ye Ansiklopedik Çocuk Adları Sözlüğü, Gün Yayıncılık, İstanbul, (Tarih yok).

⁸ Boyraz, Şerif; ‘Karacaoğlan’da Hayvan ve Bitki Adları’, Türklük Bilimi Araştırmaları, S. 2, Sivas, 1996, s.225-250.

- (EO) Ermiş, Orhan, Sema Ermiş; Çocuk Adları Sözlüğü, Gün Yayıncılık, İstanbul, 2003.
- (GÖ) Gencer, Ömer; Çocuğumun İsmi Ne Olsun, Ay Yayınevi, İstanbul, 2003.
- (KD) Arat, R. Rahmeti; Kutadgu Bilig III İndeks, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, İstanbul, 1979.
- (KH) Kaya, Hüsamettin; Çocuk İsimleri Ansiklopedisi, Gonca Yayınevi, İstanbul, 1997.
- (ME) Yüce, Nuri; Mukaddimetü'l- Edeb, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1993.
- (ML) Özönder, F. Sema Barutçu; Muhakemetü'l- Lügateyn, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1996.
- (NF) Ata, Aysu; Nehcü'l- Feradis III Dizin-Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1998.
- (OF) Okumuş, Fatih; Çocuk İsimleri Ansiklopedisi, Timaş Yayınları, İstanbul, 2003.
- (OG) Okay, Gökdal; Adlar Sözlüğü, Saypa Yayınevi, Ankara, 1996.
- (PA) Püsküllüoğlu, Ali, Çocuk Adları Sözlüğü, Özgür Yayınları, İstanbul, 2003.
- (PAH) Par, Arif Hikmet; A'dan Z'ye Türk Adları Sözlüğü, Serhat Yayınları, İstanbul, 1981.
- (PG) Pamuk, Gökçen; En Güzel Anlamlı Çocuk İsimleri, Pamuk Yayıncılık, İstanbul, 2002.
- (RA) Rüzgar, Uğur; En Güzel Çocuk İsimleri, Rüzgar Yayınları, İstanbul, 2003.
- (SV) Sağlam, Vedat; Çocuk İsimleri Ansiklopedisi, Kahraman Yayınları, İstanbul, 2002.
- (TM) Türkmenoğlu, Mustafa, Osman Türkmenoğlu; Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1999.
- (TT) Temur, Tuba; En Güzel Çocuk İsimleri, Gül Yayıncılık, İstanbul, 2001.
- (UŞ) Uysal, Şeyma; Çocuk İsimleri ve Oyunları, Uysal Kitabevi, Konya (tarih yok).
- (YA) Yalçın, Ayhan; Dünden Bugüne Adlarımız, Soyadlarımız, Geçit Kitabevi, Ankara, 2002.
- (YÖ) Yağcı, Öner; En Güzel Çocuk Adları Sözlüğü, Deniz Kitaplar Yayınevi, İstanbul, (tarih yok).